

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Корнелия Славова (ФКНФ, СУ)

Член в научното жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” по направление 2.1. Филология (британска култура и литература)

ДВ бр. 64/ 05.08.2014 г.

Кандидат: гл. ас. д-р Мария Емилова Пипева

В конкурса за доцент по Британска култура и литература се е явил един кандидат – д-р Мария Пипева. Тя участва с 10 научни публикации след придобиването на образователната и научна степен „доктор” през 2007 г., сред които централно място заема монографията ѝ *Своето в чуждото, чуждото в своето: българските преводи на английска детска литература*.

Академично развитие

Д-р Мария Пипева е завършила английска филология в СУ „Св. Климент Охридски” през 1985 г. От 1989 г. работи като асистент, след което е повишена в старши асистент (1992) и главен асистент (2004). През 2007 г. защитава докторска дисертация по нова английска литература на тема *E. M. Forster's Novels: From the monologic to the Dialogic* („Романите на Е. М. Форстър: от монологичност към диалогичност). През годините има различни специализации у нас и в чужбина.

Преподавателска дейност

Участието на д-р Пипева в учебния процес на Катедра „Англицистика и американистика”, е впечатляващо – тя е преподавала (предимно на английски език) 11 курса в областта на британската култура и литература, както и преводазнанието: Общество и култура на Великобритания, Преодоляване на комуникативните бариери, Английско-български превод, Британска култура (в СДК), Детска литература: критика и превод, Методологически подходи към литературния текст, Английска литература: от модернизъм към постмодернизъм, Дискурс и превод и др. Особено приноси са разработените от нея курсове на магистърско ниво: Британски и американски образи на детството и Превод на художествени текстове. В преподавателската си дейност д-р Пипева е изключително отдадена на студентите, като магистърските тези под нейно научно ръководство винаги са били отлично ръководени. Тя умее да интегрира уменията си на преводач и специалист по културологични и литературни изследвания, като умело съчетава практиката и теорията на преводазнанието.

Участие в научно-изследователски проекти, конференции, научни форуми, членство в национални и международни научни общности

Д-р Пипева участва в редица проекти на Катедрата и на ФКНФ, като също е експерт към МОН. Член е на журито за присъждане на наградата за превод „Кръстан Дянков“ на фондация „Елизабет Костова“, както и е оценител на проекти и редактор на редица преводи. Кандидатката е участвала в 8 национални и международни конференции, в които е представила доклади на своите научни постижения. Като изявен филолог, англицист и преводач кандидатката членува в редица научни организации: Българско дружество на англицистите; член е на УС на Фондация Университетска англицистика и американистика.

Научна продукция и приноси

Както вече споменах, д-р Пипева е представила 10 научни публикации за конкурса за доцент (една монография; 9 научни статии), както и 3 учебни помагала, редакция на два научни сборника и на три учебни помагала. Публикациите на д-р Пипева са в 3 основни области: изследвания на проблеми на межкултурното общуване през преводната рецепция на английската детска литература в България; съпоставително изследване на англоезичната и българската теоретико-критическа традиция в областта на детската литература и изследвания в областта на модерната и постмодерната английска литература с фокус върху наративните стратегии, функциите на повествователския глас и взаимоотношенията между естетика и етика. Друга значима част от творческата ѝ продукция са преводите на съвременни английски романи за деца (4 книги), които обогатяват нейните наблюдения върху теорията на превода на базата на практиката.

Най-значимото научно изследване на д-р Пипева е монографията ѝ *Своето в чуждото, чуждото в своето: българските преводи на английска детска литература*. Темата на хабилитационния труд на Мария Пипева е значима, неразработвана и особено актуална. Изследването предлага оригинален и задълбочен поглед към проблемите и предизвикателствата в процеса на преводната рецепция на английската детска литература на български език в един продължителен и променлив контекст – от средата на XIX в до днешно време. Това е първото подобно панорамно и детайлно изследване у нас, и несъмнено е принос към рецепционистките, крос-културологичните, съпоставителните и интердисциплинарните изследвания. Трудът има два основни компонента – преглед на съществуващите преводи в продължение на повече от век и половина, и анализ на тези преводи като културни артефакти в социално-политическия контекст на България и Европа в този период. По отношение на първия компонент – онова, което Пипева нарича в заключението си „археология“ – т.е. „откриване и описване на емпирични данни и факти“ (аз бих го нарекла „историография“ на англоезичните преводи на детска литература), авторката е събрала, обработила и систематизирала огромен корпус от материали. Още повече, че внушителната информация е почерпана от толкова много и жанрово разнообразни източници: от критически дискурси в пресата (женски, християнски, детски списания, обществено-политически вестници), през научни издания, лични разговори с близки на преводачите до конкретни закони за детската литература, постановления на на ЦК на БКП и партийни директиви за пропагандно-възпитателната роля на детската литература. Свършен е огромен изследователски труд по издирването и

интерпретирането на преводаческите практики, но в същото време, и по процесите на деконтекстуализиране и ре-контекстуализиране на оригиналните произведения в превод.

Д-р Пипева не остава на ниво историографски преглед – тя проследява диахронните и синхронните процеси на културния трансфер в превод. Изследването започва с панорамен и обобщен преглед, като постепенно стеснява фокуса и навлиза в детайлите на рецепционистката история и на отделни преводи, за да покаже серия от противоречиви и интересни процеси: напрежения между родно и чуждо, между канон и не-канон, между детска литература и цялостна литературна традиция, между идеологеми и просветителство, между естетически и пропагандни цели, между диктата на пазара и диктата на тоталитарната държава и т.н. По този начин преводът функционира като репрезентация на чуждото, но и огледало на родното – т.е. поглед към родната култура през чуждата.

Авторката използва успешен хибриден аналитичен модел, основан на културологично-ориентираните теории в превода (Лорънс Венути, Андре Люфевр и др.), съчетан с полисистемната теория на Евен Зохар и Гидеон Тури, както и социологическите интервенции по линия на Пиер Бурдийо. Аналитичният модел е удачен по няколко причини: той отговаря на авторовото разбиране за преводния процес като превод на култури, като отчита социокултурния характер на превода като възможност за промяна, намеса и влияние в целевата култура. Този многостранен подход дава възможност за по-голяма комплексност на анализа. Концептуалният апарат е изчистен и кристално ясен – в теоретичната глава всяко понятие е въведено прецизно (репертоар, норма, патронаж хабитус, амбивалентност, преводимост и т.н.), като след това тези понятия уплътняват конкретния анализ на преводните варианти.

В допълнение към панорамната картина на преводните процеси, Пипева проследява исторически, културно-специфични, езикови и интерпретационни аспекти на микро ниво - в конкретните преводи на „Книга за джунглата”, „Мечо Пух” „Алиса в страната на чудесата” и „Питър Пан”. Тя коментира както успеха на виртуозните преводи (напр. на Сидер Флорин и Цветан Стоянов, на Валери Петров или Георги Рупчев), така и не спестява критиките към някои несполучливи преводни издания. Чрез сравняването на преиздавани и пре-превеждани варианти на една и съща творба се илюстрират промените в приемащата (българска култура), както и забранителните, насърчителните, естетическите или пазарните функции на преводната литература в собственото ни културно и литературно поле. Има чудесна спойка между теория и емпирика.

Като цяло, монографията (с обем 271 страници) показва отличната информираност на авторката за англоезичната детска литература, за българската детска литература, за приликите и разликите между английската и българската литературна традиция, за културните специфики на двата контекста. Също така трудът разкрива способността на авторката да хвърля мостове между дисциплините, както и нейната теоретична компетентност. Изследването е ценно по много причини: то е приносно за осмислянето и преподаването на детска и англоезична литература у нас, както и за разбирането на по-големите културно–исторически процеси в межкултурния пренос.

Заключение

Въз основа на изложените приноси и достойства на д-р Мария Пипева заявявам, че единственият кандидат в конкурса за доцент по британска култура и литература, притежава всички необходими научни, преподавателски и професионални качества, както и съответстваща по значимост и обем интелектуална продукция, за да заеме въпросната академична длъжност. В този смисъл без резерви предлагам на членовете на научното жури да присъдят академичната титла „доцент” на д-р Мария Пипева.

Доц. д-р Корнелия Славова
София, .09. 12. 2014 г.